

**Daniel Dědovský – Libor Dušek (eds.),  
Lidová kultura západních Krkonoš ve světle  
Národopisné výstavy československé 1895.  
Správa KRNAP, Vrchlabí 2019, 240 s.–**

Publikace *Lidová kultura západních Krkonoš ve světle Národopisné výstavy československé 1895* představuje etnografický profil historicky národnostně smíšeného regionu. Z oblasti západního Podkrkonoší bylo na *Národopisné výstavě československé* (NVČ) nejsilněji zastoupeno Horní Pojizeří, zejména pak Vysocko jakožto specifický etnografický subregion, kde navíc českojazyčné osídlení sahalo až k zemské hranici. Pro účely NVČ zde proběhla rozsáhlá fotodokumentace lidové architektury, povahy kulturní krajiny i antropologického profilu obyvatelstva; většina fotografií pak byla skutečně v Praze prezentována v rámci vysocké krajinské výstavy. Za stejným účelem byly vyhotoveny dvě krasopisné knihy z pera vysockého učitele Josefa Zajíčka a roprachtického učitele Josefa Šíra, které obsahují sbírku epického i písňového folkloru z terénních sběrů (lidová přísloví a pranostiky, pověsti několika žánrů a lidové písně); Zajíčková sbírka je věnována výhradně krkonošským koledám. Recenzovaná kniha představuje cennou edici těchto doposud nepublikovaných pramenů i dobových dokumentů, které si z výstavy přivezli občané Vysokého nad Jizerou, ale i vzpomínek pamětníků zachovaných v rukopisných a strojopisných záznamech

v muzejních sbírkách. Poprvé tak bylo zveřejněno úplné znění rukopisu bývalé ředitelky vysockého muzea Františky Jandové z roku 1970, která zde popisuje účast Vysocka na NVČ a předkládá kompletní komentovaný výčet vystavovaných předmětů, nebo krátký memoárový text Františka Patočky ze stejného roku, který vzpomíná na to, jak se jako čtrnáctiletý na přípravě výstavy podílel.

Editoři a autoři publikace se výzkumu krkonošské oblasti dlouhodobě a systematicky věnují. Etnolog Krkonošského muzea Správy KRNAP ve Vrchlabí Libor Dušek metodou orální historie kontinuálně zaznamenává životní osudy zdejšího obyvatelstva (např. Libor Dušek, *Krkonošští rodáci vzpomínají. Dramatické příběhy z válečných a poválečných let*, Víkend, Líbeznice 2017). Pro recenzovanou publikaci napsal předmluvu a zásadně se podílel na její grafické úpravě. Etnolog a folklorista Daniel Dědovský působí kromě Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve Vlastivědném muzeu pro Vysoké nad Jizerou a okolí, a v rámci své badatelské činnosti se mimo jiné zaměřuje na výzkum různých aspektů lidové kultury Krkonoš (zajímá se zejména o lidové obyčejy, oděv nebo stravu – viz např. Daniel Dědovský, Svatojánská po-

stýlka. Osudy nadílkového obřadu ve 20. století v Podkrkonoší. In *Folia Ethnographica* 45/2, 2011 nebo Lidová strava regionu Horní Pojizeří: proměny v průběhu 20. století a recentní stav tradice. In *Kulturní studia* 12/1, 2019). Dědovského dvě obšírné studie zpracované metodou historické etnologie, které připravil pro účely dané publikace, je možné považovat za odborné těžiště knihy. První text je věnovaný folklornímu pozadí sledované oblasti a krom excerpce archivních i hmotných pramenů a literatury staví též na vlastním terénním výzkumu, v němž autor sleduje v reflexi Širovy a Zajíčkovy sbírky proměny etnografického terénu v Horním Pojizeří se zaměřením na trvání, proměny i příčiny opouštění tradic v povědomí současných obyvatel s českými i německými etnickými kořeny. Dědovský zde provádí rozbor obou sbírek folklorního materiálu, sleduje prolínání folklorních žánrů v podchycených útvarech, indikuje přítomnost vlivů kramářské písně i řehořských rýmů v krkonošských vánočních koledách a vykládá jejich obsah ve vztahu k lidovým tradicím regionu i obecnému folklornímu pozadí ve středoevropském kontextu. Součástí pojednání je i studie o proměnách postavení vesnického a maloměstského učitele ve společnosti 19. století při zohlednění jeho významu pro tvorbu a modifikaci koledního folkloru i jeho

úlohy při etnografické dokumentaci lokality.

Druhá Dědovského stat' obsahuje analýzu krkonošského lidového oděvu, jemuž klasický národopis věnoval pouze marginální pozornost, snad pro příbuznost, mnohde i shodu zdejšího českého kroje s oděvem německojazyčných oblastí krkonoško-jizerského areálu. Dědovský zde proto provedl do značné míry primární výzkum založený na archivním studiu starých německojazyčných i českých pramenů od zpráv historiků, cestovatelů a kamerálních vědců napoleonské doby přes paměti vysokého starosty a pozdějšího olomouckého knihtiskaře Josefa Kramáře až po studie v krajinském tisku a pokusy o revitalizaci krojů ve 20. století. Využity byly rovněž hmotné doklady oděvních součástí vesměs z doby odkládání krojů dochované v muzejních sbírkách vysokého, vrchlabského a paseckého muzea, jejichž profesionální fotodokumentace rovněž tvoří součást knihy.

*Lidová kultura západních Krkonoš ve světle Národopisné výstavy československé 1895* je výpravnou publikací, která obsahuje celou řadu doposud nepublikovaných dokumentů, unikátní fotografický materiál a dvě propracované odborné statě, čímž představuje dílčí, avšak zásadní přínos ke studiu a poznání národopisu Krkonoš.

*Sandra Kreisslová (PEF ČŽU v Praze)*